

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног
родитеља и име Марковић Саша Оливера
Датум и место рођења 28. 2. 1989, Ниш

Основне студије

Универзитет Универзитет у Нишу
Факултет Филозофски факултет у Нишу
Студијски програм ОАС србистике
Звање Дипломирани филолог
Година уписа 2008.
Година завршетка 2013.
Просечна оцена 9,38

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет Универзитет у Нишу
Факултет Филозофски факултет у Нишу
Студијски програм МАС србистике – модул Српска и компаративна књижевност
Звање Мастер филолог
Година уписа 2013.
Година завршетка 2015.
Просечна оцена 10,00
Научна област Српска и компаративна књижевност
Наслов завршног рада *Аутобиографија о другом: аутобиографски романи Џона М. Куџија*

Докторске студије

Универзитет Универзитет у Нишу
Факултет Филозофски факултет у Нишу
Студијски програм ДАС филологије
Година уписа 2016.
Остварен број ЕСПБ бодова 140
Просечна оцена 9,93

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске дисертације *Теорије хумора у когнитивистичким наукама и могућност њихове примене у проучавању наративног књижевног текста*
Име и презиме ментора, звање Снежана Милосављевић Милић, редовни професор
Број и датум добијања сагласности за тему докторске дисертације 8/18-01-010/20-019, 04.12.2020. године

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна 886
Број поглавља 13
Број слика (шема, графика) 9
Број табела 12
Број прилога 0

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Марковић, Оливера (2016). „Вербална комика у комедији ‘Пут око света’ Бранислава Нушића”. <i>Philologia Mediana</i>, год. VIII, бр. 8, стр. 157–174.</p> <p>Предмет рада јесу комичка средства у драми Пут око света Бранислава Нушића, са посебним фокусом на вербалном типу комике. Осврћући се на досадашњу рецепцију Нушићеве комедије ауторка истиче критички консензус у погледу жанровског одређења Нушићеве драме као сценске ревије. Међутим, иновативност и дестабилизацију конвенционалног драмског модела ауторка уочава у чињеници да, упркос очекиваној доминацији ситуационе комике, примереној ревији као нижем комедиографском облику, управо вербални тип комике и комика ликова добијају на значају. Анализом комичких маски и комичке композиције ауторка закључује да ни овај Нушићев текст није лишен уметничких вредности, као и одређених политичких и филозофских идеологема.</p>	M51
2	<p>Марковић, Оливера (2018). „Иницијални и финални оквири у комедији ‘Др’ Бранислава Нушића и филму ‘Масмедиологија на Балкану’: проблем трансмедијалности”.</p> <p>Традиционална естетска култура: слика и писмо (књига апстраката са националног научног симпозијума са међународним учешћем, одржаног 9. 11. 2018), Огранак САНУ у Нишу и Факултет уметности Универзитета у Нишу, стр. 12.</p> <p>У раду се из угла когнитивне и трансмедијалне наратологије испитује проблем уоквиравања у драми Др Бранислава Нушића и филму Масмедиологија на Балкану режисера Вука Бабића. Однос између два остварења је виђен као однос транспозиције, где се свет приче протосвета у филму просторно и временски премешта, али задржава кључне карактеристике протосвета, што има даље друштвеноисторијске импликације. Полазећи од тога да је завршавање у Нушићевим комедијама у знаку прелома комичког жанровског оквира, посебна пажња се усмерава на питање краја/завршавања у двама остварењима, посебно проблем стереотипног оквира венчања у њима, и функције које такви финални оквири остварују.</p>	M64
3	<p>Марковић, Оливера (2018). „Гротеска као когнитивни феномен поетичког дискурса у предромантизму и романтизму”. <i>Philologia Mediana</i>, год. 14, бр. 14, стр. 97–111.</p> <p>Рад анализира концептуализације гротеске, посебно прагматичког момента концепта, у одабраним поетичким списима од антике до предромантизма. Методолошки се ослањајући на теорију когнитивног оквира, са циљем указивања на позадинске аспекте појединих стилских праваца који су одредили границе семантизације гротеске, доказује се да сви покушаји одређења чврстог језгра концепта нужно сужавају значења појма, и да се исти може се схватити искључиво у дијахронијском низу, у зависности од дискурзивних пракси које структурирају значење ове речи у конкретним епохама. Гротеска је отворена и динамичка категорија, која се може описати на синтаксичком, семантичком и прагматичком плану, при чему ниједна од ових равни није фиксирана.</p>	M51
4	<p>Marković, Olivera (2018). „Humor i ograničenja humora u romanu ‘Iščekujući varvare’ Džona M. Kucija.” <i>Krizni aspekti mišljenja: elektronski zbornik radova sa IV Karlovačkih dana slobodne misli</i>. Andrea Ratković (ur.). Sremski Karlovci: Centar za afirmaciju slobodne misli, str. 75–85.</p> <p>У раду се анализирају хумор и његова ограничења у роману Ишчекујући варваре Џона Куџија. Главна теза је да етичка функција овог романа, стављена у први план, јесте и главно ограничење хумора у њему. Тумачење полази од претпоставке да је симпатетичка имагинација централна идеја у Куџијевом раду (Heister, 2014) и показује да се нарушавање субјективних репрезентација о свету реципијента путем шале (или њеног покушаја) и бенигна ситуација не појављују симултано (McGraw & Warren, 2010; Attardo & Raskin, 1991). Ова противуречност је важан облик усмеравања читања и каналише читаочеву емпатију. Даљи методолошки подстицај за анализу ограничења хумора пружила је постколонијална критика.</p>	M63
5	<p>Марковић, Оливера (2019). „Домановићев хумор из угла когнитивистичких теорија”.</p> <p>Наука и савремени универзитет 8: Савремени токови у науци о језику и књижевности (тематски зборник радова, књига 2). Марина Јањић (ур.). Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу, стр. 133–145.</p> <p>Студија представља прилог проучавању имплицитне поетике Радоја Домановића, и, нарочито, хумора у приповеткама овог писца. Узимајући као своје методолошко упориште когнитивну семантику (модел концептуалног сажимања) и посткласичну наратологију (постулате когнитивне наратологије и теорије могућих светова), ауторка пажњу при анализи хумора код Домановића усмерава на два проблема, структурално-функционалистички аспект појединачне шале и функционисање конкретне шале у оквиру текста (поступци допуне и елаборације). Издвојени су за Домановићев књижевни опус карактеристични поступци (маскирање једноструког света приче двоструком структуром, креирање хипотетичке ситуације као идеолошки „испражњеног” простора, облици амплификације централних хуморних блендова), и указано на облике читаочевог ураћања у свет приче.</p>	M63
6	<p>Марковић, Оливера (2019). „Хумор и ограничења хумора у роману ‘Ходочашће Арсенија Његована’ Борислава Пекића”, <i>Philologia Mediana</i>, год. 11, бр. 11, стр. 119–135.</p> <p>Предмет рада јесте роман Ходочашће Арсенија Његована Борислава Пекића, а посебна пажња је усмерена ка етичком и политичко-економском контексту на који свет приче реферише, односно диспаратном односу између перспектива уграђених у причу, као главном ограничењу хумора у роману. Приповедни модалитети који свет приче обликују кодирају причу као критику капитализма, оријентисући је око (не)хуморног амалгама означеног као „бивање поседом”. Анализирани су случајеви конструкције и елаборације датог амалгама у Пекићевом тексту, и уочено да је свет главног јунака у причи организован преко специфично концептуализованог егзистенцијалног пара биће – предмет, што је основ хуморних ситуација у тексту, али истовремено и њихово ограничење.</p>	M51
7	<p>Марковић, Оливера (2021). „Трансмедијално приповедање и когнитивне метафоре: случај комедије ‘Др’ Бранислава Нушића и филма ‘Масмедиологија на Балкану’”.</p>	M45

	<p>Дигитални хоризонти културе, уметности и медија. Београд: Институт за позориште, филм, радио и телевизију; Факултет драмских уметности; Clio, стр. 203–222.</p> <p>Рад истражује особности трансмедијалног приповедања на примеру односа светова приче драмског текста Др Бранислава Нушића и играног филма Масмедиологија на Балкану режисера Вука Бабића, с обзиром на оне заједничке метафоре које су за два света приче препознате као стожерне. Хипотезирано је да ће неки метафорички обрасци протосвета у трансмедијалном трансферу бити сачувани и да су ти обрасци лингвистички маркери којима се потцртавају надређени принципи који управљају процесом креирања значења у оквиру конкретног семиотичког система. Пажња је усредсређена на генерички простор уочених централних когнитивних метафора, те њихово учешће у креирању наративног и хуморног потенцијала приче.</p>	
8	<p>Марковић, Оливера (2021). „Хуморна метафора у ‘Декамерону’: новела о Алибех и Рустикју”. <i>Наслеђе</i>, 18 (49), стр. 289–302.</p> <p>Примарна теза датог рада јесте да метафора о „утеривању ђавола у пакао” из десете новеле трећег дана Декамерона Ђованија Бокача организује њен свет приче као централна метафора, те да је иста носилац хуморних потенцијала текста. Анализирани су поступци композиције, елаборације и допуне дате хуморне метафоре као мреже појмовног сажимања, посебно у контексту поетика карневалске културе средњег века и ране ренесансе. Доказује се да се дата метафора може ишчитати двојако: хришћанско-моралистички, као сажети простор двоструког опсега, те у духу карневалске логике, као сажети простор једноструког опсега, и предност се даје другом тумачењу, будући да исто више одговара текстуалним стратегијама новеле.</p>	M24
9	<p>Марковић, Оливера (2022). „Гротеска као когнитивни феномен поетичког дискурса у предромантизму и романтизму”. <i>Philologia Mediana</i>, год. 14, бр. 14, стр. 97–111.</p> <p>Предмет рада јесте феномен гротеске као когнитивног оквира одређеног чиниоцима синтаксичког, семантичког и прагматичког нивоа, и то посебно у епохама предромантизма и романтизма. Као лиминални феномен одређен према дијахронијски променљивим категоријама леног и ружног, гротеска је динамичка и отворена категорија. Иако синтакса датог оквира не доживљава значајне промене, везујући се за јукстапозиционирање инконгруентних елемената, семантички и прагматички аспект феномена варира и посебно доживљава промене у поменути периодима, када гранично бива уведен у подручје хуморног. На крају рада указано је на могућност промишљања семантичко-прагматичке дистанце конститутивних и јукстапозиционираних елемената у оквиру гротескног споја преко теорије вишеструко утемељене семантике.</p>	M51
10	<p>Марковић, Оливера (2022). „Борбе моћи између полова: сексуална метафора хуморног типа у ‘Декамерону’”. <i>Language, literature, power – book of abstracts</i>, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, стр. 58.</p> <p>Ауторка истражује сексуалну метафору хуморног типа у одабраним новелама из Декамерона Ђованија Бокача, те њихов потенцијално субверзивни карактер у контексту односа између полова у култури позног средњег века. Методолошки се ослањајући на теорије појмовног сажимања и вишеструко утемељене семантике, ауторка хипотезира да хуморни карактер датих метафора произлази из мармирања тј. јукстапозиционирања њихових конститутивних домена, као и да већа дистанца између активираних когнитивних домена на оси утемељења производи интензивнији хуморни ефекат. Циљ рада је мапирање когнитивних фактора, извантекстуалних и посебно екстекстуалних, који су носиоци хуморног и друштвеносаветничког потенцијала датих метафора и светова прича новела чији су оне део.</p>	M34
11	<p>Marković, Olivera (2022). „Kako razumemo priče smeštene u period pre velikog praska? Nivoi utemeljenja kao metodološka alternativa pri proučavanju humora.” <i>Jezik, književnost, alternative/Language, literature, alternatives – Jezička istraživanja</i>, Niš: Filozofski fakultet, str. 329–343.</p> <p>Рад проучава хумористичке аспекте кратких приповедака из збирке Космикомике Итала Калвина у контексту теорије вишеструко утемељене семантике. Имајући у виду то да процес ураћања у свет приче подразумева поштовање принципа минималног одступања, истражен је процес читања неприродних светова прича Калвинових приповедака и закључено да је исти обележен перманентним покушајима читаоца да прати логику стожерног бленда и последичних фрустрирања тих покушаја услед немогућности да се у процесу семіозе не ослања на различите нивое утемељења. Због „испадања” из логике бленда процес употпуњавања и разраде стожерних мрежа појмовних сажимања праћен је процесом замене оквира, што генерише хуморне ефекте на различитим нивоима утемељења.</p>	M33
12	<p>Марковић, Оливера (2023). „Хумористички потенцијал виртуелних аспеката приче код Радоја Домановића (о универзалном значају Домановићеве сатире)”. 53. међународни научни састанак слависта у Вукове дане, 13–17. IX 2023. Бошко Сувајџић и Александар Милановић (ур.). Београд: Филозофски факултет, Међународни славистички центар, стр. 38.</p> <p>Рад представља прилог проучавању когнитивних аспеката читања сатиричних приповедака Радоја Домановића, посебно у вези са поступцима виртуелизације њиховог алегоријског ткива те хумористички потенцијал. Различити облици увођења виртуелног наратива у свет приче схваћени су као „окидачи” за активацију екстекстуалних когнитивних оквира, а с обзиром на доследно удвајање интратекстуалних и екстекстуалних модела света алегоријски свет приче унутрашњег нивоа текста перманентно се дезинтегрише. Домановићеве приповетке остварују хумористички учинак управо у виртуелном процепу, односно на дискрепанцији између датих модела света, актуелизованог и виртуелног, а због специфичне позиције приповедача поменути виртуелни наративи се у коначном остварују као симулирани наративи.</p>	M34
13	<p>Марковић, Оливера (2023). „Процес грађења менталних репрезентација за јунака пародије (јунак пародије као вечити путник између светова)”. <i>Language, literature, process – book of abstracts</i>, Ниш: Филозофски факултет, стр. 29–30.</p> <p>Предмет истраживања јесте читалачки процес грађења менталних репрезентација за главног јунака пародије, са посебним фокусом на процесима пародијских виртуелизација јунака као посебним случајевима енкодираних транссветовних идентитета (ликови Дон Кихота и Арабеле из Сервантесовог романа и романа Женски Дон</p>	M34

Кихот Шарлот Ленокс). Пародија се третира као хуморна мрежа појмовног сажимања чије је разумевање обележено перманентним семантичким скоковима и процесима дезинтеграције појмовне мреже. С тим у вези хипостазира се да пародијски жанр представља посебан случај жанра фикције у којем јунак-прототип и парњаци егзистирају у истом свету и истој јединци, те да стабилност менталних репрезентација за јунака зависи од учинака виртуелизације приче.

Марковић, Оливера (2024). „Имагинација града код Стерије и Нушића: ‘Београд некад и сад’”. Будуће у култури Срба и Бугара/ Минало и будуће в културата на Срби и Българи (19. тематски двојезични научни скуп // 19. тематична двуезична конференција). Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу, стр. 103–114.

- 14 Предмет рада јесте однос између централних метафора града у комедијама Београд некад и сад Јована Стерије Поповића и Бранислава Нушића. Метафора града маркира драмски сукоб на породичном, тј. приватном и јавном плану, наизглед бинарно структурирајући светове прича преко домена који припадају „прошлом” и „садашњем/будућем”. Међутим, док је код Стерије наглашена аксиолошка димензија света приче, код Нушића је она деонтички маркирана, што жанровски позиционира комаде у прототипично средиште архетипског модела комедије (Frye 1957), односно њен највиши иронички однос.

M63

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Рад садржи 883 стране куцаног текста (фонт Times New Roman, проред 1,5) и састоји се из 9 поглавља структурираних кроз проблемско-тематска потпоглавља. Након уводних разматрања у вези са проучавањем хумора, у другом поглављу (МЕНТАЛНИ МЕХАНИЗМИ) представљен је појам „когнитивног оквира“ у амодалним теоријама и когнитивној лингвистици, односно, унутар семантике оквира Чарлса Филмора, као и појмови категорије и категоризације и концепт утеловљености когнитивног фрејма у контексту неуронске теорије перцептуалних симбола Лоренса В. Барсалоуа, концепти појмовне метафоре Лејкофа и Џонсона, као и феномени појмовног сажимања, сликовних схема, фигуре и позадине. У трећем поглављу (КОГНИТИВНЕ ТЕОРИЈЕ ХУМОРА) унутар прагматичке димензије хумора представљена је теорија релеванције Спербера и Вилсона и њена примена на хумор, потом концепт хумора као креативног чина Артура Кеслера, когнитивнопсихолошке теорије хуморне инконгруенције и њеног разрешења, структуралистички приступ хумору А. Ж. Гремаса и апликације теорије изотопије. Когнитивнолингвистичке теорије прве генерације обухватају семантичку теорију хумора засновану на когнитивном скрипту Виктора Раскина, Хофстадерово схватање аналогije и хумора, као и општу теорију вербалног хумора Атарда и Раскина. У четвртном поглављу (КОГНИТИВНЕ ТЕОРИЈЕ ХУМОРА ДРУГЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ) издвојена је теорија Рахела Ђора (механизам истакнутости и креативни облици употребе језика, хипотезе о градабилној и маркираној информативности и хипотеза о оптималној иновативности). Ментални механизми просуђивња и поређења сагледани су унутар теорије Шоне Кулсон (Хумор и процес замене оквира). Релације хумора са метафором и метонимијом укључио је питања теорије дистанце, плуралистички приступ хуморној метафори, метафоричност појмовних мрежа сажимања и хуморне мреже, хумор и механизам замене фигуре и позадине. У петом поглављу (ЗАКЉУЧАК I: ХУМОР) рекапитулирана је и синтетички обухваћена проблематика изложена у претходним поглављима. У шестом поглављу (ПРЕГЛЕД ПРИСТУПА ДУЖЕМ ЛИТЕРАРНОМ НАРАТИВУ ХУМОРИСТИЧКОГ ТИПА) представљени су лингвистички приступи (експационистичка оријентација Владислава Клопицког и ревизионистички приступи), док је у оквиру књижевнонаучних приступа пажња усмерена на доприносе Владимира Пропа и Нортропа Фраја, на поетику народног смеха Михаила Бахтина и концепт рекурзивности Манфреда Јана. Седмо поглавље (ПРЕДЛОГ МЕТОДА АНАЛИЗЕ ДУЖЕГ КЊИЖЕВНОГ ХУМОРНОГ НАРАТИВА) посвећено је когнитивноратолошким аспектима процесуирања хуморног наратива, са нагласком на: афективност, централне хуморне метафоре, виртуелност, рекурзивност, догађајност, јунака, имплицитног аутора, наративну перспективу и нарати, јунак и перспектива), вне адресате. Теоријски преглед резултирао је представљањем модела комичног хуморног наративног жанра. У осмом поглављу (ПРИМЕНА МОДЕЛА АНАЛИЗЕ ДУЖЕГ КЊИЖЕВНОГ ХУМОРНОГ НАРАТИВА) из угла претходно теоријски профилисаног модела анализирани су изабрани аспекти хуморних елемената књижевних дела различитих поетичких, жанровских и периодизацијских предзнака: Жабе Аристофана (Централне хуморне метафоре, јунак и перспектива), Декамерон, Ђ. Бокача (Сексуална метафора хуморног типа и имагинација жене, Метафора о певању славуја, Сексуалне метафоре засноване на употреби појмова који означавају гениталне органе, Метафора о утеривању ђавола у пакао), Дон Кихот М. Сервантеса (Донкихотски модел пародије у светлу когнитивистике и у роману 18. века, јунакпародије као вечити путник кроз светове), Роман без романа Ј. Стерије Поповића (Јунакиња пародије између актуелизованог и виртуелног, Стеријина Чимпеприч и Сервантесова Дулсинеја), Жак Фаталиста Д. Дидроа, Тристрам Шенди Л. Стерна (Полемика аутора и читаоца у хумористичком роману 18. века), Београд некад и сад Ј. Стерије Поповића, Б. Нушића (Од бенигне ка црнохуморној комедији), ДР Б. Нушића и филм Масмедиологија на Балкану (Трансмедијално приповедање, наративни оквири и централне когнитивне метафоре), Данга, Страдија, Краљевић Марко по други пут међу Србима Р. Домановића (Хумористички потенцијал виртуелних аспеката приче), Ходочашће Арсенија Његована Б. Пекића (Стожерна метафора и њена хуморна ограничења), Космичкошће И. Капчина (Нивои утемељења као

методолошка алтернатива при проучавању хумора). У деветом поглављу (ЗАКЉУЧАК II) маркирана су тежишта претходних делова дисертације и потцртан закључак кандидаткиње да сваки хумористички литерарни наратив садржи једну или више централних хуморних метафора, које разумемо, пре свега, као маркиране метафоре у ширем смислу, тј. маркиране мреже појмовног сажимања. Након „Закључка“ следе два апендикса (Аристотелово схватање хумора – један покушај реконструкције, Гротеска као когнитивни феномен поетичког дискурса од антике до модернизма), попис коришћене литературе и биографија кандидата.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

На теоријско-методолошком, историјскопоетичком и аналитичко-интерпретативном нивоу рада успешно су остварени сви циљеви који су наведени у пријави докторске дисертације:

1. Извршена је систематизација теорија хумора у когнитивној лингвистици и психологији, и допуњена је когнитивнонаратолошким увидима.
2. Истражене су могућности редифинисања појма хуморне инконгруенције и уведен је појам когнитивног оквира за хумор. Објашњен је појам неочекиваности у вези са концептом промене когнитивног оквира.
3. Издвојени су и анализирани базични механизми хуморне метафоре (њене композиције, допуне и елаборације) и логички механизми когнитивног типа путем којих се формира хуморни бленд, њима аналогна наративна средства и читалачке стратегије.
4. Истражена је улога генеричког простора у креирању хуморног бленда, као и улога сликовних схема.
5. У оквиру усвојене методолошке перспективе дата је таксономија комичних средстава и указано на њихову корелацију са другим широко прихваћеним типологијама комичних средстава.
6. Представљен је модел анализе дужег хуморног литерарног наратива са централном хуморном метафором као средишњим појмом и показане су могућности примене датог модела у анализи изабраних текстова европске књижевности од антике до постмодерне.
7. Представљен је модел концептуализације хуморне жанровске области и хуморних жанрова и поджанрова.
8. Указано је на предности интердисциплинарног приступа проблему хумора, као и на ограничења когнитивистичког приступа, те могућности њиховог превазилажења.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

Дисертација *Теорије хумора у когнитивистичким наукама и могућност њихове примене у проучавању наративног књижевног текста* представља први монографски рад који је у целини посвећен когнитивној теорији хумора и њеној примени приликом анализе књижевних хуморних наратива. Основна теза кандидаткиње је да сваки хумористички литерарни наратив садржи једну или више централних хуморних метафора, које разумемо, пре свега, као маркиране метафоре у ширем смислу, тј. као маркиране мреже појмовног сажимања. Као резултат помног аналитичко-синтетичког истраживања ова теза се темељи на ставу да, у односу на доминантне тенденције у домену лингвистичких приступа, централна хуморна метафора на адекватнији начин описује динамички процес читања, укључујући флуидност промене хијерархије менталних простора појмовне мреже, повратна пресликавања из амалгама у улазне просторе, разраду елемената менталних простора, увођење нових улазних простора – речју, нелинеарне, вишедимензионалне процесе допуна и разрада таквих појмовних мрежа у току наративне прогресије. На научни допринос дисертације указују и следеће карактеристике:

- Интердисциплинарни карактер истраживања: резултати рада проистекли су из теоријско-методолошке корелације између когнитивне психологије, когнитивне лингвистике и наратологије, са циљем прецизирања специфичности светова приче као менталних репрезентација за дуже хумористичке књижевне наративе.
- Попуњавање предметне и теоријско-методолошке лакуне у когнитивној наратологији и превазилажење вишеструке маргинализације феномена хумора, односно, дужих хумористичких наратива.
- Пажљиво разрађен теоријски модел и демонстрирање његове апликативности у студијама случаја, са посебним фокусом на улогу централне метафоре у односу на: наративну прогресију, књижевне јунаке, трансмедијалну транспозицију приче, виртуелност, утемељење, хуморна ограничења, жанровска својства (пародија, сатира, црна комедија).
- Апендикси као знак ауто-критичког става кандидаткиње и тежње да се истраживачки проблем исцрпи, али и као дијалог теоријске (синхроне) истраживачке позиције са историјскопоетичком традицијом (од антике до савременог доба), уз проширивање хумора као предмета истраживања ка типолошки и поетички блиским феноменима (апендикс о гротесци).

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

С правом указујући на недостатак озбиљнијих истраживања хумора у посткласичној и когнитивној наратологији, као и на изостанак релевантних доприноса у когнитивнолингвистичком приступу хумору и хуморним наративима, како у светској, тако и у српској науци о књижевности, Оливера Марковић је студиозним истраживањем у оквиру докторске дисертације, пратећи релевантну (у највећој мери на српски језик непреведену) савремену литературу понудила нова решења и отворила могућности за даље проучавање наведених феномена. Кандидаткиња је сугерисала неопходност сарадње наратологије и когнитивне семантике у више праваца: у вези са обогаћивањем когнитивнонаратолошког модела света приче преко теоријске парадигме појмовног сажимања у хуморним наративима; ради превладавања ограничења когнитивнолингвистичких приступа дужим књижевним наративима уопште узимајући у обзир да наративи јесу надсинтакстичке структуре, односно, да евоцирају сложене менталне конструкције; у погледу развијања модела мреже појмовног сажимања с обзиром на специфичности књижевних

наратива, и, уже, хуморних жанрова. Интерпретативна валидност и теоријско-методолошка релевантност истраживачких резултата, свакако, представља изазов за даља теоријска и емпиријска истраживања која би укључила и већи узорак или узорак са прецизнијом диференцијацијом и циљаним критеријумима. Неки од могућих праваца даљих проучавања дужих хуморних наратива односе се на јасније повезивање вербалног и невербалног хумора, укључивање, у значајнијој мери, генолошких питања и питања трансмедијалности, и, нарочито, адекватнијег умрежавања коришћених когнитивних приступа, уз, евентуално, јаснију формализацију. Када је реч о средишњем појму хуморне инконгруенције/изненађења, могућности мерења семантичко-прагматичке дистанце између два концепта зависиће од успешности модела ума/мозга који буду били у оптицају у научној заједници.

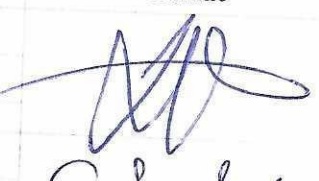

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

С обзиром на маргинални статус когнитивистичких дисциплина у српској науци о књижевности, али и на њихову широку заступљеност у иностраним наукама, докторска дисертација Оливере Марковић је вредан допринос упознавању домаће стручне јавности са когнитивистичком методолошком парадигмом и њеним апликативним донетима. Како су у српској науци о књижевности проучавања појма хумора до сада махом била усмерена на традиционална (пре свега, структуралистичко-функционална) схватања хумора, добијени резултати истраживања хумора са аспекта когнитивне лингвистике, когнитивне психологије, когнитивне поетике и когнитивне наратологије указују на нове могућности проучавања овог феномена. У дисертацији је подвучена делимична паралела која постоји између ових и ранијих теорија хумора, и извршена систематизација теорија хумора у поетичком и филозофском дискурсу од антике до данас. Посебно је значајно указивање на могућности интердисциплинарног приступа проблему хумора и анализи хумористичког наративног текста. Са полазиштем у чињеници да је једно од главних ограничења когнитивне лингвистике уопште, као и когнитивнолингвистичких приступа феномену хумора, у томе што је анализа махом усмерена на кратке наративне форме попут вица, док анализа дужих наративних форми изостаје, дисертација је потврдила оправданост повезивања главних теоријско-методолошких постулата когнитивистичких дисциплина (когнитивни фрејм, теорије категоризације, теорије метафоре) са постигнућима посткласичне наратологије, а нарочито когнитивне наратологије и теорије могућих светова. Аргументовано је показано да се когнитивним оквиром за хумор може објаснити дијахронијски континуитет продукције и рецепције хуморних, односно комичких текстова, као и да се у њему може видети идеализовани когнитивни модел за идентификацију појма хуморног/комичког жанра. На тај начин је хипотезирани комички жанр схваћен као хипостаза когнитивног оквира за хумор. Кандидаткиња луцидно и с правом закључује да проблеми везани за хумор остају отворени, али да се, можда, више него икада раније у историји човечанства, ови проблеми сагледавају у знатно другачијем светлу – као пут до бољег разумевања људске когниције уопште: разумевања оног што нас чини не само животињом која говори, већ *Homo Ridens*-ом.

КОМИСИЈА

Број одлуке НСВ о именовању Комисије 8/18-01-005/24-009

Датум именовања Комисије 31. мај 2024. године

Р. бр.	Име и презиме, звање	Потпис
1.	Др Дејан Милутиновић, редовни професор Српска и компаративна књижевност (Научна област) Филозофски факултет Универзитета у Нишу (Установа у којој је запослен) председник	
2.	Др Снежана Милосављевић Милић, редовни професор Српска и компаративна књижевност (Научна област) Филозофски факултет Универзитета у Нишу (Установа у којој је запослен) ментор	
3.	Др Драгана Вукићевић, редовни професор Српска књижевност (Научна област) Филолошки факултет Универзитета у Београду (Установа у којој је запослен) члан	
4.	Др Горан Максимовић, редовни професор Српска и компаративна књижевност (Научна област) Филозофски факултет Универзитета у Нишу (Установа у којој је запослен) члан	
5.	Др Михаило Антовић, редовни професор Англистичка лингвистика (Научна област) Филозофски факултет Универзитета у Нишу (Установа у којој је запослен) члан	

Датум и место: Ниш, 22. VIII 2024,